

Å spille «i sonen»:

Zias faser, uflaks og boblen

1. Jeg skal bruke en time på å snakke om noe som er vanskelig, uklart og viktig.

Det er krevende, og det var vanskeligere å skrive enn jeg trodde. Men det er svært viktig. Noen av dere vil sikkert anse det jeg sier som selvfølgelig. Andre vil si at det ikke er klart nok. Mulig det. Men jeg tror at dette er noe man ikke kan tenke nok over. Og jeg er helt sikker på at dette er noe som spillere på landslagsnivå bør ha tenkt over og snakket sammen om.

2. Hva skal jeg snakke om?

Jeg skal ta utgangspunkt i det de fleste kjenner som Zias faser.

Så skal jeg si noe om misforståelser i denne sammenheng, og om hva disse fasene kan brukes til.

Så litt om flaks, uflaks, glid og motglid. Jeg bruker disse begrepene litt om hverandre. Men det er klart at glid og motglid handler om litt mer enn bare flaks eller uflaks på en enkel finesse. Når vi snakker om å være i ufase, har det med Zias faser å gjøre? Hva kan vi regne med av svingninger når det gjelder flaks og uflaks?

Til slutt: hvordan man motvirker motglid og kommer i riktig konkurransemodus. Slik at vi kommer i fase. Det kalles «The inner game». Hvilke idretter kan vi lære av?

Det fins vel ingen større stjerne enn Zia Mahmood i de siste tyve årenes bridge. Denne playboy-pakistaneren, som bor i London,

sjarmerer alle kvinner og er verdensmester for USA, har også skrevet flere svært lesverdige bøker. I en av dem skriver han om hvordan man skal forholde seg til at verden går deg imot. Hva skal du gjøre når du har motglid? Når flaksen ser ut til å ha forlatt deg? Du finner ingen damer (og nå snakker Zia om trumfdamer og andre damer på fremsiden av kortene)? Og når motspillerne gjetter alt riktig?

Alle bridgespillere kjenner til situasjonen. Du opplever egentlig at du har uflaks. Du er i U-fase. Skal du da spille på en annen måte? Ja, sier Zia, og beskriver hvordan du bør forholde deg til at kortgudene plutselig er blitt fiendtlig innstilt.

Min påstand er at folk ikke forstår Zia, og heller ikke forstår nok om flaks og psykologi. Derfor vinner de mindre enn de egentlig burde. Dette er et forsøk på å gå videre inn i det rommet som Zia har åpnet.

Zia har tatt tak i en flik av virkeligheten som er svært viktig. Han påpeker at en god spiller ikke alltid yter det han bør. Egentlig er det ikke Zia som kom med denne teorien, men Roger Stern. Han serverte påstanden at man noen ganger spiller tilnærmet perfekt: på øverste nivå. I blant er man helt råttent, og av og til er man i midten. Matthew Granovetter har gjort en forbedring: han mener at det er fruktbart å snakke om fire faser, eller "heats", som amerikanerne kaller dem. Jeg bruker her ordene nivå, heat og fase om hverandre. Granovetter sier at fase 1 er drømmebridge, fase 2 er brukbart, fase 3 er merkbart svakere enn det du er fornøyd med, og fase 4 er håpløst.

De fleste opplever i blant bunnen:

3. Fase 4. Håpløst. Du kan ikke gjøre noe riktig.

Damen er alltid hos den andre motspilleren, du går beit i hver eneste slem, makkeren din misforstår stadig meldingene dine. Motparten

lykkes derimot med alt de gjør og spiller som verdensmestre...

Fase 3. Svakt. Du gjør en del teoretisk brukbare valg, men de virker ikke. Du spiller på en skvis som er en litt bedre sjanse enn en enkel finesse, men det er finessen som virker og ikke skvisen. Du får en god idé som du satser på, men overser at det sannsynligvis var en nullvariant. Du planlegger en smart vei til å presisjonsmelde slemmen, men makker foretar den eneste gjenmeldingen som torpederer planen, og du buklander i 4 spar. Selvsagt står mompen på en finesse.

Fase 2 brukbart. Du spiller egentlig solid. Du melder presist og disiplinert, og dine analyser er nøyaktige. Du har normalt akseptable resultater i spill etter spill. Men så kommer en kjempesjans til å skuffe inn poeng: du leser situasjonen feil og mislykkes.

Fase 1 In the zone. På øverste fase er det som om du spiller i en drøm. Du ser motspillernes kort for ditt indre øye. Du er ett med bordet og kortene. Du kan ikke gjøre feil. Du leser situasjonen perfekt og finner kreative løsninger som lurer motparten opp i stry. Om igjen og om igjen.

Sterns og Zias og Granovetters poeng er at det gjelder å anslå hvilken fase man spiller på i dag, og forholde seg til det. Dagsformen skal avgjøre hva slags valg du tar. Det normale er at folk som er på fase 3 gjør feil, og så begynner de å ta sjanser for å reparere tidligere uheldige spill. Det er selvmord, sier denne teorien. Konsekvensen er rett og slett at man da glir enda lenger ned.

Zia insisterer på at alle han spiller på lag med, er nødt til å følge Sterns råd: Du kan ikke slåss imot fasen du havner på når det ikke går bra. Da går det bare verre. Du greier ikke å tenke klart nok. Du må tilpasse deg: Ta konservative valg. Vær forsiktig. La makker foreta den

avgjørende beslutningen.

Er du derimot i fase 1, behøver du ingen råd. Nå er det fritt frem for å ta sjanser. Bland deg inn i meldingsforløpet på en tynn unnskyldning, ta større sjanser enn du normalt gjør, ta hensyn til bordfølelsen din, føl din egen styrke og opplev at du eier bordet! Sier Zia.

På nest øverste fase bør du gjøre det du mener er normalt for deg og din makker, sier Stern og Zia.

Etter min mening er dette rimelig gode råd, men de er veldig begrensede, og faren er stor for at man overfortolker det som skjer.

Egentlig mener jeg at dette er en helt utilfredsstillende måte å tenke på for en spiller på landslagsnivå.

4. Det er nemlig en virkelighetsbeskrivelse som ser ut til å mene at god form er helt tilfeldig. Som er knyttet til en tanke om at det å være i riktig fase mest er et spørsmål om flaks.

At det er som å kaste mynt og kron. At noen ganger er jeg bare i form, og andre ganger har jeg uflaks. At slik er livet, og det er det ikke noe å gjøre med. At man ikke kan gjøre noe mere enn å håpe på det beste. At god form er som å spille på rødt og sort på ruletten. Noen ganger vinner man, og andre ganger taper man.

Selvsagt er virkeligheten ikke slik. Man kan forberede seg bedre. Man kan være en Bjørndalen, en som ikke overlater til tilfeldighetene hvilken fase man kommer til å spille i.

For ikke å bli misforstått, vil jeg understreke:

Ja, det er riktig at man av og til spiller i sonen, der alt går som en drøm og du leser dine motspillere og makker som åpne bøker. Ja, det er riktig at noen ganger er det omvendt. Og det er riktig at du trolig ikke kan tvinge deg selv fra det ene

nivået til det andre mens du sitter ved bordet. Jeg gjentar: mens du sitter ved bordet. Zias teori er fin til å bevisstgjøre seg selv i forhold til om man har dagsformen inne.

Men hvis du har dagsformen inne, hva er forklaringen på at du er i sonen?

Jo, det er gode forberedelser, nok søvn, ja kanskje litt ekstra mye søvn. Simen Agdestein mener at man bør sove en time mer enn vanlig under en turnering. Bjørndalen sier at han ligger 20 timer i sengen i døgnet under verdenscup. Og så selvsagt riktig mat, nok vann. Fysisk god form. Solide forberedelser, slik at du ikke er nervøs for å glemme systemet. Du er mentalt preparert fordi du gjentagende ganger har tenkt deg at du sitter akkurat i denne situasjonen og spiller denne viktige konkurransen, og har gledet deg til den. Osv.

Det er ikke tilfeldig at synapsene i hjernen klikker og du får de riktige tankene. Det er heller ikke tilfeldig at du noen ganger får feil tanker. Dette har ikke med flaks og uflaks å gjøre.

Husker du den gang du i tredje stikk glemte å tenke på at Vest grublet lenge før han spilte ut. Hadde du gjort det, ville du spilt anderledes. All informasjonen var der, men du overså deler av den. Kan det ha noe å gjøre med den ekstra ølen du tok i går fordi du sa til deg selv at det er så bra med en øl å sove på? Eller at dette var spill 14 og du egentlig manglet mat i magen? Du hadde gått tom for blodsukker?

Mitt poeng her er ganske enkelt at Zias perspektiv ikke er dynamisk nok. Han spør ikke: hvorfor? Hvorfor er du i feil fase?

Han sier egentlig bare noe som er helt riktig; når du har sovet for lite og hodet svømmer, så la være å tro at du kan finne på noe kjempesmart. Konsentrer deg om det grunnleggende og å gjøre det

lett for makker. Spill med minimal risiko.

Og omvendt: De dagene du har formen inne, og føler at du leser dine motspillere som åpne bøker, kan du følge dine innfall. Ikke bare fordi innfallene er bedre, men også fordi du får med deg nyansene som gjør at du kommer deg ut av krisen uten alvorlige sår når krisen inntreffer.

Det er det vel lett å akseptere egentlig. Dette er ikke kontroversielt.

Men Zias faseteori har en annen og mye mer alvorlig side.

5 Hvordan avgjør man om man er i sonen? Eller om man er i utakt med makker? Hvordan stiller man diagnosen?

Det er mange som snakker om at bridge er de små marginers spill. Du melder en sekser som står på trumfdamen foran. Det var helt greit å melde den, for lilleslemmer kan meldes på 50 % sjanse. Eller man kan la være å melde dem på 50 % sjanse. Begge deler er like bra, matematisk sett. Men damen satt denne gangen bak EK, og beten er et faktum.

I neste spill lar du være å melde en helt lik slem. Men denne ganger sitter damen foran. Ved det andre bordet gjør de omvendt.

Nå kommer spørsmålet: Sitter du nå i utdrag? Har du motglid? Er du ute av sonen? Er du i u-fase og bør spille mere forsiktig?

Det er mange som snakker slik. Men det er viktig å være klar over at de da snakker som gamblere, ikke som bridgespillere.

Ja, men det er jo klart at bridge til en viss grad handler om å ha flaks, vil noen si. I hvert fall på kort sikt. Det er ingen tvil om at man noen ganger har motglid, sier de.

La oss fortsette med et eksempel til: Etter disse to slemmene melder

du en hard, men god utgang på dobbeltilpass i to farger. Utgangen ville stått om bare én av to finesser hadde gått bra. Altså en 75 % utgang. Men begge fiskene mislyktes. Det er klart du har uflaks når slikt skjer!

Ja, det er klart. Men betyr det at du har falt ned ett til to nivåer på Zias liste?

Nei. Tvert imot! Dere var jo kjempegode. Dere meldte denne gode utgangen, og begge slemmene var helt greie. Det var ikke noe galt med meldingene eller spilleføringen din. Ingen grunn til å bli nervøs, og endre stil. Du er i fase 1. Dere er gode! Det er bare resultatene som er forferdelige.

For noen er dette selvsagt. Men for folk som liker gambling, er det overhodet ikke det. Casinogjengere er typisk overbevist om at flaks følger flaks og uflaks følger uflaks. Aller tydeligst kan vi se dette ved terningbordet i amerikanske casinoer. Amerikanerne har et uttrykk for en terningkaster som stadig kaster gunstige tall for seg selv: han er «hot».

På samme måte tror de fleste at noen har draget på ruletten eller når de spiller Black Jack. De sitter i hell, som vi sier. Og at man derfor bør sitte ved samme bord som dem eller gjøre som dem. De tror at flaksen smitter.

Når man sier til dem at dette bare er overtro, og at hverken kortstokken, rulettekulen eller terningene har noen hukommelse, sier de at de bare vet at flaksen går i bølger og at de ikke er interessert i statistisk teori. Mange bridgespillere er også slik. De tar feil.

Selv om det jo selvsagt er slik at flaksen går i bølger. Men det beviser ingenting. Ja, det er riktig at gevinster og tap ikke kommer med militær presisjon i forhold til sannsynligheten på forhånd. Det er ikke

slik at finessen går annenhver gang. Ja, det er riktig at av og til går så godt som hver eneste finesse riktig. Andre ganger går ingen finesser bra.

Men det betyr ikke at sannsynligheten for neste finesse er endret. Med mindre du da tror at noen har jukset med kortene eller rigget rulettbordet. Det at du har hatt uflaks på forrige spill, betyr ikke at du kommer til å fortsette å ha uflaks!

Jeg er redd for at innerst inne tror de fleste bridgespillere at uflaksen fortsetter når den først har begynt. Selv om de ikke er religiøse, har de tro på en slags usynlig kraft som heter motglid, og som ikke vil gi slipp på dem når det først har begynt å gå dårlig. Det er som om de blir forfulgt av djevelen. De begynner å henge med hodet, og tror at alt er umulig. «Vi har ikke dagen», sier de som en unnskyldning.

Slik er det ikke. Bridge følger lovene for sannsynlighet. Ikke for religion.

Bridge er et spill som består av to hovedkomponenter: kommunikasjon og sannsynlighet. Hvis vi ikke forstår sannsynlighet, men begynner å basere vår strategi på overtro om flaks og uflaks, kommer vi aldri til å bli bedre.

Her er det viktig å holde tungen rett i munnen. Jeg sier ikke at flaks og uflaks er overtro. Eller at uglid eller motskli ikke fins. Det gjør det selvsagt. Men motskli er ikke noe vi kan gjøre noe med! Derfor må vi bare riste av oss uflaksen og gå videre som om ingen ting har hendt.

Og dette er poenget.

Det er når vi tror at det som har skjedd, påvirker kortsitsen i neste spill, at vi beveger oss over i overtroens verden. Når vi tror at bare fordi vi har hatt utur i fire spill på rad, vil vi også ha utur i det femte.

At motgliden kommer til å fortsette. Slik er det ikke.

Det er heller ikke slik at fordi vi har hatt utur, så vil flaksen nå komme på vår side. Nei, sannsynlighetene er helt uavhengige av hva som skjedde i tidligere spill. Sjansen for at trumfdamen sitter foran EK er alltid 50 % hvis vi ikke har konkret informasjon om noe annet fra meldingsforløpet eller spillet ellers.

Jeg håper at jeg har vært helt klar her. Poenget mitt er at man ikke må blande sammen uflaks med Zias fire faser.

I praksis er